

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

17 de his quæ accedunt matrimonio, dote, antiphernis, paraphernis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

thoro & coniunctione. Quod si inemendabilis adultera sit, ad-
sua leges quae possunt per magistratus, gladio, qui vlciscitur ad-
ultera obstinata & contumacia, vt in poenis & criminibus dice-
mus, matrimonia vere morte dissoluere: & tunc innocenti dabi-
tur liber aditus ad alias nuptias. Sic in locis, in quibus delicta o-
dio sunt, & puniuntur, vt in iur. Et ita iubet lex Dei, *Leuit. 20. D.*
Ioan. cap. 8. cum similib. adulteria tolli, non tolerari, vel dari tantam
seortationis liberam. Quod si ad indulgentiam confugiamus ec-
clesiasticam, reconciliationem potius cum D. Paulo sua demus,
ne separati delinquat maiorem in modum, aut per nouas nuptias:
& vitae ita procuramus emendationem, quam si desperamus, & si
ecclesiam non audierit separatus, detur temporalibus iurisdic-
tionibus, sicut tanquam ethnicus. Nec etiam admittit dimissionem
hanc esse repudium solutionis ac illud, per quod olim soluebatur
matrimonium. Siquidem nunquam legitur, *Deut. cap. 24.* inter
causas repudii, causam adulterii: nam vbi adulterium commis-
sum erat, non repudium erat poena, sed mors, *Deuter. 6. 22. Ioan.*
e. 8. Idcirco leue argumentum hoc, iurare verbi, *excepta caus-*
sa fornicationis, quae ad dimissionem, non ad repudium referri po-
test. Vocamus autem illam dimissionem, separationem: quam
iura in adulterio pontificia tradunt faciendam, *ca. intellectusimus, &*
cap. fin. de adulter.

9. ¶ *Obseruantur* & iuris pontificii leges, vt adulterio separari et-
iam nequeant, si vterque coniugum sit adulter, *ca. fin. de adulter. ap.*
Greg. l. viro & vxore, sol. m. in p. item vt conuenire cogaa-
tur. Sic enim Nicetas Metropolitans Heracleae interrogatus a
Constantino episcopo, lib. 3. iur. orientalis respondit: *idea non se-*
parari matrimonium eius, qui longe ab vxore profectus, concubina
habuerit, nec liberans esse vxorem, ut posset alium ducere, sed a concu-
bina discedere debere. Facit cap. ex literis, de diuortis. Et certe, *can.*
Apostolus, & can. omnes acceptiones, 32. q. 7. & tota 28. q. 1. non vltra im-
mortalior: referat tantum exemplum, quod in iure orientali re-
fertur, lib. 2. iur. Orient. in constitutionibus Theodosii Patriar. quod
tempore Theodosii Patriarchae Constantinopolitani Basilis
buccinator quidam separatus est a sua infideli vxore, postquam
baptizatus fuerat, decreto patriarchali, vt pote quae a viro suauione
induci non posset, vt baptizaretur.

10. ¶ *Quomodo* factem fiat diuortio thori etiam ob heresim, vel
infidelitatem coniugum, cum iuribus aperte continetur, *c. 2. de*
diuor. & c. gaudentes, & c. quanto, eo. & tota 28. q. 1. non vltra im-
mortalior: referat tantum exemplum, quod in iure orientali re-
fertur, lib. 2. iur. Orient. in constitutionibus Theodosii Patriar. quod
tempore Theodosii Patriarchae Constantinopolitani Basilis
buccinator quidam separatus est a sua infideli vxore, postquam
baptizatus fuerat, decreto patriarchali, vt pote quae a viro suauione
induci non posset, vt baptizaretur.

11. ¶ *Perstringam* & autem alios casus, quibus licet coniugibus se-
iunctis ab inuicem, aliis nubere, alia regula. Vt quando mat-
rimonium hoc ita dicitur factum: intelligamus non tam dicimus,
quam contractum antea nullum declarari. Quo loco caute qui
praesunt foro matrimonii, vtuntur his verbis, non fore mat-
rimonium, vel nullum dicere solent propter impedimentum iuris vel
facti, quod prohibebat coniunctionem, et si coniunctio corpo-
ralis secuta sit: non enim sola corporum coniunctio, vt diximus,
matrimonium facit, *c. non omnis mulier, 32. q. 2.*

12. ¶ *Separatur* & matrimonium aliquando, non proptia volun-
tate, sed episcopi notione inter conlangueos in gradibus pro-
hibitis in iur., *c. 3. de diuor.* verum si copula fuerit secuta, non datur
licentia ad alia coniugia transeundi, *ca. mulierum, & cap. ab*
isto die, in 3. q. 6.

13. ¶ *Hodie* & propter sterilitatem non licet repudiare vxorem,
exceptis, vt diximus, causis frigditatis & malefici praecedentibus
matrimonium, in scis coniugibus, quae impediabant ne fieret ma-
rimonium: si quidem sola proles non est causa efficiens, vel finalis
matrimonii, *ca. solet queri, 32. q. 2. can. non enim 32. q. 1. c. tantum,*
32. q. 4.

14. ¶ *Neque* & nos moueant exempla Abrahae & Sarae steri-
lis, ob cuius sterilitatem permisit Sara cohabitare ancillae Agar,
Genes. 16. & quod Rebecca & Lia proles causa, etiam ancillas sup-
pulerunt Iacobis, *Genes. 29.* Nam ea ad mysterium quoddam, &
prolis augendae causa pertinent. Ex quo tempore pusillus grex
erat Dei, *D. Ambrosii lib. de Patriarch. & can. dixit Sara, 32. q. 4. p-*
missa, non probata fuerunt: nam & b. gamma Lamech in eadem le-
genatur improbata, & fornicatio aces inhibita. Quae reuelato
lumine aeternae veritatis, lege euang-lica nobis singulari Dei be-
neficio innotuerunt. ¶ *Lotharius* & Austrasiae seu Lotharingae rex,
tempore Caroli Calui regis Gallorum, circa annum Domini 841.
duobus episcopis regi sui auctoribus, Gunthario Aegyptien-
sium, & Tergando Treuitorum, cum vxore sua Teiberga diuor-

tium fecit, quod eam diceret etate prouectam. ac feram ad pro-
lem suscipiendam, adulterii etiam eam accessens, idque corruptis
iudicibus, ac relictibus: Valdradamque; si uentissima etate, specieque
egregia duxit. Verum cum admonitus a summo Pontifice persista-
ret in amentia, communionem piorum ei interdictum est: Episco-
pi, quod connubium diremissent, e gradu dignitatis deieci sunt,
vt ait Paulus *Emilius in Carolo Caluo.* Et de hac eadem quaestio-
ne in can. Lotharius, 31. q. 2. ¶ *Cessant* & hodie imperatorum
causae dissoluedi matrimonii, quae ob crimina alterius coniugis
inducebantur, *cap. 2. de diuor. can. in coniugio. 2. q. 1. can. si vxorem*
quis, can. praecepit, cap. praecepit, 3. 2. q. 5. ¶ *Neque* & obseruatur
constitutio Iustiniani, & huiusmodi causis, de nup. in ant. coll. 4. &
Leonis Caesaris, quae faciebat potestatem diuendi matrimonii,
cum ea muliere, quae sponte abortum fecit, de qua meminit Har-
menopolus, lib. 4. tit. 12. quam pontificia iura tollunt, *ca. aliquan-*
do, cum duob. leg. 32. q. 2. Legimus, *Diod. Sicul. lib. 12. Bibliothec. a-*
pud Theros legem modificatam, quauis vxori conuentebatur a
viro, vbi visum esset discedere, viroque alteri cuiusque; collibui-
set, consuetudine adiectumque, vt relicto priore viro cuiusque; col-
libuisset, non liceret se iungere iuniori, pariter nec si vit vxorem
eiecisset, non liceret sibi iunioem iungere.

De his quae accedunt matrimonio, Dote, Antipher-
nis, Paraphernis. Cap. 17.

- 1. *Maritus decipitur, si cogatur indotatam vxorem habere.*
- 2. *In nuptiis dos interuenit, non necessario, sed aliaratione.*
- 3. *Dotis nomen unde.*
- 4. *Dotes rerum quid.*
- 5. *¶ quid quid.*
- 6. *¶ quid quid.*
- 7. *¶ quid quid.*
- 8. *¶ quid quid.*

Maritus, inquit Paulus Iurisconsultus, suum negotium gerit,
cum de dote sibi cauet: & decipiendus non est: quod fit, si
cogatur indotatam vxorem habere, *Paul. in l. si donaturus, 9. §. si*
quis indebitum, de condit. causis. dat. li. 1. 2. P. tit. 4. ¶ *Proinde* in nu-
ptiis pangendis, vt plerumque dos aliqua interuenit, et si necesse-
rio non desideretur, nisi quia probat dilucidius matrimonium, *c.*
Lotharius 31. q. 2. cap. per vestras, de don. int. vir. & vxor. Quamob-
rem de ea dicenda essent pauca, sed forsitan plura, cum hodie in
coniugis potius de dote, quam de meribus agatur, verissimum-
que quod Satorio parasitus apud Plautum ait filiae, *in Persa actu 3.*
scena 1.

Tace stulta, nunc tu nunc hominum mores vides
Quotusmodi? Hic cum mala fama facile nubitur:
Dum dos sit, nullum vitium vitio voritur.

Et vix sine dote nubitur, vt inuuit Ouid. 2. *de remed. amor.*
Cur nemo est Hecalem, nulla est quae ceperit illum?
Nempe quod alter egens, altera pau per erat.

Sic auro conciliatur amor. Sed vt ait Propertius, in 3.
Aurum lex sequitur, mox sine lege pudor.
Et Inuenalis, Satyr. 6.

Optima sed quare Censennia teste marito?
Bis quingenta dedit, raris vocat ille pudicam.
Et vt aiebat Lycon Troadensis apud Diogenem Laertium, lib. 9.
in Lyco. graue est onus parti puella praedotis inopia excurrens in
flore etatis. ¶ *Dos* & nomen a Graecis mutuatum, & pleraque alia,
est: atque a verbo *didouai,* vel a *didouai,* quod est dono, latior: vnde
fit poetice *didouai,* indeclinabile Lascaro, id est quod *didouai* seu *didouai* da-
tio, vt apud Hesiodum, in *Ergis.*

Δος ἀγαθὴ ἀπὸ τῆς ἑτέρας, δὲν δότω δὲ ἑτέρας.
Donatio bona, rapina vero mala, & mortem donans lethifera.

Et Manuel M-sicophilus, *περὶ ὀφθαλμῶν, δὲν τὸν ἡ δότω, δὲν τὸ ἀντὶ.*
A stipulatur M. Terentius Varro, 4. *de ling. Lat.* Dos, inquit, si nu-
ptiarum causa data, hoc Graece *dotum:* ita enim hoc Siculis vti sunt, ab
eodem & *donum.* Sic & antiqui iuris conditores, dotes connume-
rant, *l. si de donat. ant. nupt. C. in re donationes.* ¶ *Dicunt* & ac-
cessio: res rerum proptas dotes, Graecis *διδουαι.* Sic Ouidius, in
epist. Sapphus ad Phaonem.

Sed non inuenio dominum sicut meum, & sic solum iocus est. dicitur de loci.

Et Varro lib. 4. de re rust. vineam cum sua dote, dicit, id est, cum suis pedamentis & viminibus. Papin. quoc. 3. l. 2. §. 1. de inst. vel inst. leg. lib. 33. P. tit. 7. dotes praediorum inquit, quae Graecorum vocabulo est dote appellatur, cum non instructa legantur, legatario non praestantur. §. Dixerunt & dorem sacerdotum. Bibliorum septuaginta interpretes Graeci. quodlibet: sic enim in Exodo apud illos loquitur, de uoluntate. quodlibet dote dicitur, dote dicitur eam (& habebit) sibi in uxorem, ubi Hebraei habebit. 17. 12. mochar, pro dote, quam quoque a datione uocant etiam, 17. 12. matian. Iul. Pol. lux, lib. 3. Onom. ast. c. 3. etiam id docet, dum ait. dote dicitur dote dicitur, id est, dicitur utique dote dicitur & phernin, id quod a muliere datur: Aegyptios enim orator. & proica uocat phernin. Et Manvel 6. Moscopulus phernin a quod dicitur uoluit. §. Hincque tant pherna, quasi contra dotalia, vel dotalibus apponit dixeris, d. natio scilicet, p. ier nuptias, ad aequalitatem d. triphenda facta a marito uxor, l. si de dona. prop. nup. C. de qua supra in sponalibus accessionibus. Proprieque dicitur quod ab uxore marito defertur 7. dote, contra a marito uxori, id est, §. Hincque quoque parapherna, uocantur bona mulieris, aliunde quam ex dote sibi aduentitia, quae uel in dote non fuerunt data, Galli uocant peculium uel bona pecuniaria, ut tradit Vlpia. l. si ego 10. §. dote autem, de iur. dot. lib. 23. P. tit. 1. P. test enim uxor extra dote res alias habere, ut monet Scruolus, l. pen. ad l. l. c. lib. 35. tit. 2. Vocat Harmenopulus, lib. 4. tit. 9. §. dote autem, de iur. dot. P. Quamquam in paraphernis mulieris, uir quoque censetur uir esse administrator & procurator, praeterquam si nominatim & expresse uxor inhibeat, uel uelit, Theodos. & Valenti. l. hac lege, 8. de pact. conuen. lib. 5. C. 14. l. maritus, 21. de procur. lib. 2. C. tit. 13.

De dotis finitione. Cap. 18.

- 1 Dote quid.
 - 2 In dote res communes dari possunt, quae prohibitionem non habent.
 - 3 Dote constituitur traditione & promissione.
 - 4 Dote a quibus constitui possit. Dotes autem praestantur aut aduentitia.
 - 5 Dote a sitam paternum officium. quare qui eam dote, non de se uia, sed de uxoribus censetur dote.
 - 6 Dote a sitam, quando matris officium.
 - 7 Dote a sororem quam, & quando frater teneatur.
 - 8 Ecclesiasticae personae tenentur subuenire pro modo elemosinae.
 - 9 Differentia quadam inter constitutionem dotis factam a patre, & ab extraneo.
 - 10 Dotes uxoribus dabantur mariti Cantabri.
 - 11 Dotes dominum quomodo transeat in maritum.
 - 12 Dotes pro oneribus matrimonii sustinendis datur. Fructus dotis in dote conuerti nequeunt. Dote prima uxor bene morata Num 15. Uxor dicitur & puella, uitaanda.
 - 13 Dotes nulla sunt nuptiarum apud Sapias.
 - 14 Graeci uxores emebant.
 - 15 Dotes legibus Solonis a matrimonii sublate.
 - 16 Dotes Spartanis etiam nulle.
 - 17 Dotes a sed a Assi tenes maiores tantum centum aureorum.
 - 18 Dotes a sed a Assi tenes maiores tantum centum aureorum.
 - 19 Dotes a sed a Assi tenes maiores tantum centum aureorum.
 - 20 Dotes nulla dantur a sed a Assi tenes maiores tantum centum aureorum.
- 1 Dotes est, res omnis tradita, uel promissa a patre, uel alio, marito, pro subuendis oneribus matrimonii. §. Dico & rem omnem hic dario d. tem posse, scilicet idem, l. uir gradatim, de muneri. in P. quae a commercio non sit aliena, quae uel prohibitionem traditionis uel promissionis non habeat. Quamobrem omnia bona sua mulier in dote dare non prohibetur, l. mulier

bona, de iure dot. lib. 11. P. tit. 3. l. nulla lege, 4. eod. tit. lib. 5. C. titu. 12. Dantur & mobilia. & immobilia, ut constat ex lectione i. de iur. dot. §. de dot. promiss. & res, quae in Pondere, Numero, Mensurae consistunt: quae sunt periculo ipsius mariti, Casus. l. uxor in dote, 4. §. de iure dot. qui eiusdem qualitas, quae ratiq; restituit, l. c. quid, si cert. pet. P. cum oportet: & nomina de bitorum, scilicet nobis debita, quorum nomine & actiones uiles transeunt in maritum, l. 2. de actio. lib. 4. C. tit. 10. De taleque praedium accipere debemus, tam urbanum, quam rusticum, & id cuius domitrium ad maritum pertinet, Vt l. si dotalia praedium, 1. §. & Paul. in l. si nuptura, 14. de fund. dota. lib. 23. P. tit. 5. Dantur & Aestimatae, & In Aestimatae res: in Aestimatae tales restituntur si luto matrimonio, quales tunc inueniuntur, cum restituere expedit, nec iactura seu detrimentum, ut nec lucrum accedens, ad maritum, seu eius heredes, sed ad uxorem, eiusque successores pertinet, Vt l. si dotalia praedium, 1. de iur. dot. lib. 23. P. tit. 3. l. uxor. §. cumque ex stipulatu, de rei uxo. act. lib. 5. C. tit. 13. argumentum creditoris, qui in pignore, quod penes se habet, hoc iure utitur, l. pignus, 8. de pigno. act. lib. 4. C. tit. 24. l. que fornicis, 5. eod. tit. §. in quibus mod. re. cons. obliga. §. cum autem, l. quod te, si cert. pet. in P. l. si ex legati causa, de uerb. obliga. in P. cum simil. Aestimatae autem rerum pretium conuentum, si attrite sunt, restitutum est, & augmenta pertinent, compendia, & fructus, & partus interim etiam ad maritum, d. l. plerumque, de iur. dot. Dioclet. & Maxim. l. cum dote, 10. eod. titu. si placuerit rem Aestimatae soluto matrimonio restitui: nam si non placuerit, & iure Aestimatae res fuerint, retinebit eas maritus uel heres, si pecuniam effecerit, uirque erit eicctio, Imp. Alex. l. quoties, 5. de iur. dot. C. l. si res §. 1. & l. plerumque, eod. tit. in P. nisi ea mente fuerit facta Aestimatio, ut rei detrimenta supplerentur pretio in restitutione rei, quod inde colligitur, si d. cum fuerit res Aestimatae restituenda, quando restituito facienda erit. Prohibet enim restitutionis in adiuuiduo adicctio, Aestimatae nem facere emtionem, l. si inter uirum, 21. C. eod. l. plerumque, §. pen. & l. cum post, §. cum quo, eod. l. si Aestimatis, sol. mar. in P. cum similib. quum tamen aliter Aestimatio emtionem factam uel doceat, Pompon. in l. cum fundauit, 3. loca. lib. 19. P. tit. 2. Pap. l. quoties, 17. de iur. dot. in P. Sed in Aestimatis perentibus dolo malo, uel culpa mariti, maritum teneri damnum recalcit placuit, l. l. pen. 67. sol. mar. in P. §. Meminit finitio nostra, traditionis, & promissionis: ut intelligamus constitui posse dote traditione, l. si sol. mar. lib. 5. C. tit. 8. Alex. l. legem quam dixisti, 10. de pact. C. l. 1. C. de pact. conuen. & promissione, l. si uoluntarie, 4. de dot. promiss. lib. 5. C. tit. 11. Proinde nomina in solutum data, uel acceptatione remissa, pro traditione dotis habentur, l. licet, 44. §. 1. & l. promittendo, 4. 1. de iur. dot. in P. neque numerationem lemper exigimus, sed cautionem, id est, promissionem, l. sancimus, de uerb. sign. C. sufficere etiam arbitramur ad dotis exactorem, l. 3. §. l. ad exactorem 6. de dot. promiss. lib. 5. C. l. certae summae pro m. l. uxor sit, non aliter, l. eodem. Uel in arbitrium boni uiri relata certitudo uel promissio sit incertae dotis, a patre uel ab eo qui tenetur dote. Uel arbitrio boni uiri Aestimanda, secundum qualitatem personae de cuius nuptiis agitur, & secundum facultates constituentis, l. nam dementis, de episcop. audi. C. l. que o, de iur. dot. in P. l. cum post, §. gener a socrero, eo. tit.

§. Dicitur etiam in finitione, a patre, uel ab alio dari, constitutae dote posse: nihil enim interest, quod pertinet ad dotis causam, a quo promittatur, uel detur, aliarum autem circumstantiarum inter plurimum, ut per infinitis iuribus; quae occurrunt in titulis de iure dotium, & solut. matrimon. & c. apparerit. Aliaque natura est dotis, quae a patre datur, quae profectitia dicitur: alia, quae aliunde aduentitia est, l. prof. dicitur, cum suis §. 5. de iur. dot. P. l. si ia dote, de collat. C. Et inde etiam duae species dotium constituentur merito, aduentitiarum & profectiarum. Et in summa, omnes quidem, cuiuscunqueexus sit, promittendo dote, obligantur, l. promittendo, 4. 2. de iur. dot. P. l. fin. ad S. C. Vellei. C. l. si dotalia filiam, eod. quia in ea dotis promissione, species uersatur pietatis, l. l. a. l. cum is cui, 32. §. si mulier, de cond. d. l. indeb. lib. 12. P. tit. 6.

§. Veruntamen si diuersa consideratione: nam patetnum est officium dotare filias, & querere filius conditionem, l. qui liberos, de rit. nupt. in P. Ideoque constituens dote filiae, quae bona habeat, aliunde propriae, de suo, non de filiae patrimonio, constituisse intelligitur, l. fin. de dot. promiss. C. l. profectitia, de iur. dot. Quod diuersum est iu extraneo administratore bonorum mulieris, pro qua dote constitueno, non ex suis, sed mulieris facultatibus, constituuisse censetur, glo. in d. l. fin. de dot. promiss. a §. l. Neronius Apollina.